

Provinciale Staten van de Provincie Fryslan
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 30 maart 2021

Verzonden, 31 MAART 2021

Ons kenmerk : 01862893
Afd./Opgave : Wadden
Behandeld door :
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 1

Onderwerp : Tussentijdse evaluatie Investeringskader Waddengebied (IKW)

Geachte Statenleden,

In 2020 heeft een tussentijdse evaluatie van het Investeringskader Waddengebied (IKW) plaatsgevonden. Op basis van vijf jaar ervaring met het Investeringskader kan worden bezien of en, zo ja, op welke wijze bijsturing nodig is. In deze brief informeren wij u over de uitkomsten van deze tussentijdse evaluatie.

De tussentijdse evaluatie van het Investeringskader Waddengebied (IKW) is uitgevoerd door Decisio economisch onderzoek en advies in samenwerking met Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek en advies. Op 14 oktober 2020 is het definitief rapport opgeleverd. Het rapport is bijgevoegd (zie bijlage 1). Parallel aan de tussentijdse evaluatie van het Investeringskader Waddengebied, is ook het Waddenfonds tussentijds geëvalueerd.

Waddenfonds en Investeringskader Waddengebied

Het Waddenfonds is opgericht om de kwaliteiten van het Waddengebied te versterken. Sinds 2012 valt het onder verantwoordelijkheid van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen.

Najaar 2016 hebben Provinciale Staten van Noord-Holland, Fryslân en Groningen het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 vastgesteld. Vanuit het Waddenfonds is voor het IKW € 180 miljoen beschikbaar voor zes majeure opgaven. Aanvullend op dit bedrag is altijd sprake van cofinanciering. Het Waddenfondsgeld wordt voor 50% besteed aan projecten om de economie vooruit te helpen en 50% voor verbetering van ecologie.

De zes majeure opgaven van het IKW luiden als volgt:

1. Waddenzee
2. Havenontwikkeling en natuurverbetering
3. Versterken en vermarkten Werelderfgoed
4. Vitale kust en Afsluitdijk
5. Eems-Dollardgebied in balans
6. Eilanden op eigen kracht

De evaluatie

De uitkomsten van de tussentijdse evaluatie geven geen aanleiding om het Investeringskader Waddengebied aan te passen of grote structuurwijzigingen door te voeren. In het rapport tussentijdse evaluatie IKW wordt het volgende geconcludeerd:

“Er is in de afgelopen jaren sinds eind 2016 veel werk verzet in het kader van het IKW. Het IKW ‘staat’ en moet de komende jaren het verschil gaan maken in het Waddengebied. Daarvoor is inmiddels veel in gang gezet: er zijn zes majeure opgaven voor het Waddengebied benoemd, er is een IKW-organisatie opgetuigd en bemenst, er zijn op dit moment ruim 30 projecten in uitvoering, bijna 50 projecten zijn in voorbereiding en vanaf begin 2021 is een monitorings- en evaluatiesysteem operationeel om gericht inzicht te krijgen in de effecten, doeltreffendheid, doelmatigheid en doelbereik van het IKW”.

Uit de tussentijdse evaluatie blijkt dat deze werkwijze effectief is en dat er een investeringsprogramma van ruim 400 miljoen “staat” met daarin Waddenbrede programma’s van Waddenbrede coalities die de samenwerking zijn aangegaan. Het streven naar de minimale multiplier van twee is in deze periode behaald; de multiplier (voor de Waddenfondsmiddelen) bedraagt momenteel drie.

Het IKW is allesbehalve ‘klaar’. Er resteert vanuit het Waddenfonds nog een budget van 77,5 miljoen euro dat de komende jaren nog beschikt kan worden aan IKW-projecten die bijdragen aan de gestelde doelen. Gelet op de scope van het IKW (en het Waddenfonds; beide lopend tot en met 2026) en op een gemiddeld doorlooptijd van 4 jaar van een project betekent dit in 2022 of uiterlijk in 2023 projecten beschikt moeten zijn. Mochten er projecten ná 2023 beschikt worden of projecten uitlopen, dan dient er ook na 2026 voorzien te worden in (financiële) ondersteuning en beheer. Het Waddenfonds werkt hier een voorstel voor uit.

Aanbevelingen voor de resterende looptijd

Voor de resterende periode tot en met 2026 gaat het IKW uitvoering geven aan de volgende aanbevelingen, daar waar van toepassing in samenwerking met het Waddenfonds:

1. *Meer aandacht binnen IKW voor mondiale transities en integrale gebiedsaanpak*
Het gaat daarbij om maatschappelijke thema’s en (mondiale) transities op het vlak van voedsel, grondstoffen, energie en inclusieve samenleving en rondom de vraagstukken van klimaatverandering (zeespiegelstijging, verzilting, verdroging etc.).
2. *Betrokkenheid van en samenwerking met Rijk, RWS en anderen gewenst*
Om het doelbereik van het IKW te vergroten wordt op korte termijn aansluiting gezocht met onder meer het Rijk en RWS om de ambities voor het Waddengebied, ook na 2026, gestalte te geven. Daarbij is tevens van belang dat daarmee ook andere financiële bronnen aangewend kunnen worden om de doelen voor het Waddengebied te realiseren.

3. *Monitoring en communicatie op orde brengen*
Een groot deel van de monitoring- en evaluatiesystematiek is al op orde en is in samenwerking met het Waddenfonds opgezet. In 2021 worden stappen gezet op weg naar een integrale monitoringsystematiek waarin monitoringgegevens van IKW worden gecombineerd met gegevens van Waddenfonds, Rijk en andere partijen. Dit vindt plaats in het kader van Basismonitoring Wadden (voor meer informatie, zie: <https://basismonitoringwadden.waddenzee.nl/>). Omdat realisatie van een dergelijke integrale monitoring complex is, zowel technisch als inhoudelijk, loopt de implementatie van de systematiek naar verwachting door tot in 2022.
4. *Kennisagenda krachtig neerzetten*
Vanuit het IKW is kennisontwikkeling en -doorwerking in gang gezet, maar er is op dit moment nog geen sprake van een brede kennisagenda waarmee binnen het IKW (en ook het Waddenfonds) kennisontwikkeling en -doorwerking krachtig wordt neergezet. Kennisdoelen binnen het kader van het IKW komen dan ook, tot op heden, in beperkte mate tot hun recht (terwijl dit wel een belangrijke doelstelling is).
5. *Governance*
Biedt de huidige governance in relatie tot IKW en het Waddenfonds voldoende waarborgen voor transparantie en rolvastheid bij besluitvorming of zijn hierin vanuit de Waddenprovincies wijzigingen wenselijk? Voor dit onderdeel wordt verwezen naar de evaluatie Waddenfonds en besluitvorming in DB en AB Waddenfonds.

Opvolging conclusies en aanbevelingen

Een groot deel van de conclusies en aanbevelingen heeft een operationeel karakter of betreft verbeteringen in samenwerking en communicatie. Hieraan wordt binnen de huidige kaders en samenwerkingsafspraken opvolging gegeven. Hierbij wordt aangesloten bij de nieuwe governance voor het Waddengebied en de Agenda voor het Waddengebied 2050. In de kennisparagraaf van deze gebiedsagenda staat de opgave om te komen tot een gezamenlijke kennisagenda, gekoppeld aan vragen over beleid, beheer en gebruik van het Waddengebied. Rijk, provincies en Waddenfonds werken momenteel, samen met de Waddenacademie, aan een voorstel over een duurzame inrichting van de kennishuishouding.

Uit zowel de evaluatie van het Waddenfonds als de evaluatie van het IKW, komt de verwachting naar voren dat majeure projecten meer impact hebben en bijdragen aan het doelbereik. Met de majeure projecten realiseert het Waddenfonds, samen met de provincies en andere partijen, een grotere multiplier en een groter doelbereik dan het Waddenfonds via tenders behaalt. Er resteert vanuit het Waddenfonds nog € 77,5 miljoen voor majeure IKW-projecten voor de periode 2020-2026. Er wordt jaarlijks ca. € 30 miljoen aan IKW WF projecten doorgeleid. Over ruim twee jaar heeft het IKW dus geen budget meer en kan niet meer geprogrammeerd worden voor projecten die rond 2022/2023 gereed zijn voor IKW/Waddenfonds beoordeling. Een eventuele aanpassing van het beschikbare Waddenfonds-budget voor majeure IKW-projecten is een bevoegdheid van Provinciale Staten van de drie betrokken provincies. Het Waddenfonds besluit de algemene reserve van € 25,7 miljoen tot 2022 vooralsnog niet in te zetten en te reserveren voor majeure IKW-projecten. Vóór de zomer van 2022 wordt door het IKW in samenwerking met het Waddenfonds een Statenvoorstel opgesteld over de mogelijke inzet van de extra middelen om in de periode 2023-2026 IKW/projecten mogelijk te maken.

Wij gaan er van uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de tussentijdse evaluatie van het Investeringskader Waddengebied.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris

voor deze, de loco-provinciesecretaris

Bijlage: 'Tussentijdse evaluatie Investeringskader Waddengebied (IKW)', definitief rapport, Decisio, 14 oktober 2020